

Sprawozdanie z prac Międzyresortowego Zespołu do spraw Materiałów Niebezpiecznych Zalegających na Obszarach Morskich Rzeczypospolitej Polskiej zrealizowanych w roku 2023

NAZWA ORGANU	Międzyresortowy Zespół do spraw Materiałów Niebezpiecznych Zalegających na Obszarach Morskich Rzeczypospolitej Polskiej
PODSTAWA PRAWNA	Zarządzenie Nr 345 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2022 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Materiałów Niebezpiecznych Zalegających na Obszarach Morskich Rzeczypospolitej Polskiej (MP 2022 poz. 1042)
OKRES SPRAWOZDAWCZY	styczeń – grudzień 2023
DATY POSIEDZEŃ	24 stycznia 2023 r. 25 kwietnia 2023 r. 17 maja 2023 r. 21 września 2023 r. 11 grudnia 2023 r.

Międzyresortowy Zespół do spraw Materiałów Niebezpiecznych Zalegających na Obszarach Morskich Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: Zespół) został powołany na mocy zarządzenia Nr 345 Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 października 2022 r. w sprawie Międzyresortowego Zespołu do spraw Materiałów Niebezpiecznych Zalegających na Obszarach Morskich Rzeczypospolitej Polskiej (dalej: Zarządzenie).

W skład Zespołu wchodzi:

- 1) przewodniczący Zespołu – minister właściwy do spraw gospodarki morskiej;
- 2) pierwszy zastępca przewodniczącego Zespołu – Minister Obrony Narodowej;
- 3) drugi zastępca przewodniczącego Zespołu – minister właściwy do spraw wewnętrznych;
- 4) trzeci zastępca przewodniczącego Zespołu – minister właściwy do spraw klimatu;
- 5) minister właściwy do spraw aktywów państwowych,
- 6) minister właściwy do spraw gospodarki,
- 7) minister właściwy do spraw gospodarki wodnej,
- 8) minister właściwy do spraw rybołówstwa,
- 9) minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki,
- 10) minister właściwy do spraw środowiska,
- 11) minister właściwy do spraw zagranicznych.

Rada Ministrów powierzyła Zespołowi następujące zadania:

- 1) przygotowanie na każdy rok pracy planu działań Zespołu;
- 2) rekomendowanie działań służących inwentaryzacji dna obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej;

- 3) rekomendowanie działań służących dostosowaniu systemu monitoringu do nowo zidentyfikowanych zagrożeń w celu zapewnienia adekwatności jego zakresu i częstotliwości do stopnia zagrożeń;
- 4) rekomendowanie przeprowadzenia niezbędnych badań zgodnie z planem działań i wynikami monitoringu;
- 5) opiniowanie wniosków z badań zgodnie z kompetencjami poszczególnych członków Zespołu;
- 6) rekomendowanie sposobu postępowania z materiałami niebezpiecznymi zidentyfikowanymi w przebadanych lokalizacjach;
- 7) podejmowanie działań służących szacowaniu kosztów neutralizacji materiałów niebezpiecznych, ewentualnego ich wydobycia lub zabezpieczenia na dnie;
- 8) rekomendowanie propozycji przepisów prawnych regulujących kompleksowo kwestie związane z neutralizacją zagrożeń spowodowanych zaleganiem materiałów niebezpiecznych na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej;
- 9) monitorowanie regulacji prawnych w celu optymalizacji działań służących neutralizacji materiałów niebezpiecznych zalegających na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej oraz rekomendowanie stosownych zmian obowiązujących przepisów prawnych, w tym rekomendowanie zasad finansowania działań zmierzających do usuwania materiałów niebezpiecznych zalegających na obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej;
- 10) wykonywanie innych działań niezbędnych do prawidłowej realizacji zadań Zespołu.

W okresie sprawozdawczym odbyło się 5 posiedzeń Zespołu w formie telekonferencji. Pomiędzy posiedzeniami prace prowadzone były w trybie obiegowym. Protokoły oraz przyjęte plany działań na kolejne lata publikowane są na dedykowanej Zespołowi stronie: <https://www.gov.pl/web/infrastruktura/miedzyresortowy-zespol-ds-materialow-niebezpiecznych-zalegajacych-na-obszarach-morskich-rp>.

We wskazanym okresie sprawozdawczym funkcjonowanie Zespołu nie pociągnęło za sobą kosztów dla budżetu Państwa.

Prace zrealizowane przez Zespół w 2023 r. określone w planie działań Zespołu na 2023 r. obejmowały:

1. przyjęcie planu działań na lata 2023 oraz 2024,
2. analizę obowiązujących regulacji oraz zgłaszanie propozycji zmian i uzupełnień wraz ze wstępną oceną skutków finansowych,
3. omówienie możliwych płaszczyzn współpracy między resortami,
4. cykliczne przedstawianie przez Członków Zespołu informacji na temat podejmowanych działań związanych z materiałami niebezpiecznymi zalegającymi na obszarach morskich RP,
5. spotkanie z przedstawicielami świata nauki, organizacji non-profit oraz sektora prywatnego w celu zapoznania się z dostępnymi oraz opracowywanymi metodami identyfikacji oraz neutralizacji materiałów niebezpiecznych wraz z szacunkową wyceną przedstawionych działań.

Ad 1

Plan działań Zespołu na rok 2023 został zgodnie z §16 ust. 1 i 4 Zarządzenia przekazany Radzie Ministrów do zatwierdzenia w dniu 2 marca 2023 r. W wyniku uwag złożonych przez Radę Ministrów plan został zmodyfikowany, a następnie zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 13 kwietnia 2023 r.

Plan działań Zespołu na rok 2024 został zgodnie z §16 ust. 1 Zarządzenia przekazany Radzie Ministrów do zatwierdzenia w dniu 31 maja 2023 r. i zatwierdzony przez Radę Ministrów w dniu 17 lipca 2023 r.

Ad 2

Pracę rozpoczęto od podsumowania wniosków z analizy formalno-prawnej opracowanej przez Międzyresortowy Zespół do spraw zagrożeń wynikających z zalegających w obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej materiałów niebezpiecznych, powołany Zarządzeniem Nr 150 Prezesa Rady Ministrów z dnia 25 września 2020 r. zmienionym Zarządzeniem Nr 42 Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 2021 r., który realizował swoje zadania w okresie od lipca 2021 r. do stycznia 2022 r. następnie każdy z resortów dokonał przeglądu przepisów dotyczących jego właściwości. Kolejnym krokiem było przedstawienie przez Członków Zespołu propozycji zmian w poszczególnych regulacjach oraz wymiana uwag na temat ich zasadności. Żaden z Członków Zespołu nie przedstawił szacowanych skutków finansowych proponowanych zmian. Nie osiągnięto porozumienia w kwestii projektowanych przepisów. Prace będą kontynuowane w roku 2024.

Ad 3

W ramach prac Zespołu przedstawiono propozycje dotyczące współpracy międzyresortowej obejmujące w szczególności: rozwiązania prawno-administracyjne, monitorowanie zagrożeń, nadzór nad podmiotami realizującymi poszczególne działania związane z zatopionymi materiałami niebezpiecznymi, upowszechnianie wiedzy dotyczącej zatopionych materiałów niebezpiecznych, wymianę informacji z portami, firmami i instytucjami międzynarodowymi oraz Ministerstwem Finansów.

Ad 4

Podczas każdego posiedzenia, a także pomiędzy nimi, jeśli zaszły stosowne okoliczności, Członkowie Zespołu przedstawiali informacje o podejmowanych działaniach obejmujących między innymi projektowane regulacje prawne, udział w szkoleniach, spotkaniach i konferencjach krajowych i międzynarodowych oraz otrzymane zgłoszeniach na temat zidentyfikowanych materiałów niebezpiecznych lub powiązanych z nimi problemów. Przedstawiciel MI przedstawiał informacje o zadaniach realizowanych między innymi w ramach udziału w pracach Grupy Ekspertckiej Państw Członkowskich UE ds. Bezpieczeństwa i Nadzoru Morskiego (MSEG MSS), Grupy roboczej Rady UE ds. morskich – Europejska Strategia Bezpieczeństwa na Morzu (WP EUMSS) oraz Komisji Ochrony Środowiska Morskiego Bałtyku HELCOM, w tym w szczególności w pracach grupy EG Submerged (Expert Group on Environmental Risks of Submerged Objects). Przedstawiciel MON informował o zmianach w bazie danych obiektów podwodnych prowadzonej przez BHMW oraz udziale w spotkaniach poświęconych materiałom niebezpiecznym. Przedstawiciel MSWiA informował o prowadzonych pracach legislacyjnych. Przedstawiciel MKiŚ przedstawiał informacje na temat realizacji obowiązków związanych z prowadzeniem monitoringu stanu środowiska morskiego. Przedstawiciel MRIT informował o organizowanych przez resort cyklicznie od ponad dwudziestu lat seminariów dotyczących wykonywania postanowień Konwencji o zakazie broni chemicznej z uwzględnieniem roli i zadań przemysłu oraz o wymaganiach, jakie powinien spełniać przedsiębiorca, by móc prowadzić działalność związaną z wykorzystaniem toksycznych związków chemicznych i ich prekursorów. Przedstawiciel MSZ informował o spotkaniach międzynarodowych, w których jego przedstawiciele brali udział oraz o funkcjonowaniu Organizacji ds. Zakazu Broni Chemicznej (OPCW).

Ponadto Członkowie Zespołu uzgodnili wspólne stanowisko ws. projektu politycznych zobowiązań, które miały być przyjęte przez państwa Bałtyckie w ramach dokumentu Our Baltic Conference podczas konferencji Ministrów Ochrony Środowiska UE i Komisarza UE ds. Środowiska, Oceanów i Rybołówstwa, organizowanej w Połądze (Litwa) we wrześniu 2023 r. Dokument przyjęty podczas konferencji (tzw. Deklaracja z Połągi) jest deklaracją polityczną określającą ramy przyszłej współpracy państw dot. usuwania wybuchowych pozostałości wojennych (UXO) zatopionych w Morzu Bałtyckim.

Ad 5

W kwietniu zorganizowano nadzwyczajne posiedzenie Zespołu, na które zaproszono przedstawicieli świata nauki i sektora prywatnego. W szczególności zaproszono przedstawicieli Fundacji MARE, IMP PAN, IO PAN, Remontowej Shipbuilding S.A., IBKOL sp. z o.o., Grupy GeoFusion sp. z o.o. i DEFCON sp. z o.o. Zaproszeni eksperci przedstawili proponowane przez siebie metody identyfikacji zatopionych materiałów niebezpiecznych oraz ich neutralizacji. Podzielili się swoimi doświadczeniami w tej dziedzinie oraz przywołali przykładowe projekty realizowane w innych państwach. W Szwecji działania związane z wrakami uznanymi za niebezpieczne finansowane są z budżetu państwa w wysokości 25 mln SEK rocznie (ok. 10 mln PLN) w horyzoncie dziesięcioletnim. Szacunkowy koszt oczyszczania jednego wraku z paliwa, według opinii IMP PAN, to ok. 5-20 mln USD. Dopracowanie przez IO PAN technologii utylizacji broni chemicznej oraz przeprowadzenie testów to koszt ok. 115 mln EUR. Szacunkowy koszt utylizacji materiałów niebezpiecznych zalegających na dnie Bałtyku metodą proponowaną przez Remontowa Shipbuilding S.A. we współpracy z IBKOL sp. z o.o. to ok. 1 mld PLN netto, z czego koszt samej linii utylizacyjnej to około 300 mln PLN netto. Szacunkowy koszt oczyszczenia polskiego wybrzeża, zgodnie z opinią wyrażoną przez przedstawiciela Grupy GeoFusion sp. z o.o. oraz DEFCON sp. z o.o., to ok. 8 mld PLN oraz kilkaset mln PLN na rozpoznanie.

Podczas kolejnego posiedzenia Zespołu omówiono wnioski z wysłuchanych prezentacji. Zwrócono uwagę, że niezbędne jest doprecyzowanie przepisów dotyczących korzystania z zasobów gromadzonych w bazie danych obiektów podwodnych prowadzonej przez Biuro Hydrograficzne Marynarki Wojennej, do której przedsiębiorcy prowadzący działalność w tym obszarze dokonują zgłoszeń zidentyfikowanych obiektów. Wskazano również, że niektóre podmioty uchylają się od tego obowiązku zasłaniając się potrzebą zachowania tajemnicy nt. prowadzonej przez nie działalności. Ponadto zauważono, że zgodnie z art. 6 ustawy o wykonywaniu konwencji o zakazie prowadzenia badań, produkcji, składowania i użycia broni chemicznej oraz o zniszczeniu jej zapasów w celu prowadzenia działalności obejmującej produkcję, wytwarzanie, przetwarzanie, zużycie, nabywanie, gromadzenie, przechowywanie, zbywanie, przekazywanie lub używanie toksycznych związków chemicznych lub ich prekursorów (w tym wydobywanie i niszczenie starej i porzuconej broni chemicznej) niezbędne jest stosowne pozwolenie. Zgodnie z informacją przekazaną przez przedstawiciela Ministerstwa Rozwoju i Technologii żaden z podmiotów cywilnych (polskich lub zagranicznych) działających na terenie RP zainteresowanych prowadzeniem działalności związanej z wydobywaniem i niszczeniem zatopionej broni chemicznej nie posiada wymaganych prawem pozwoleń na jej prowadzenie, ani nie wystąpił do MRiT o jego wydanie. W celu rozpowszechnienia wiedzy na temat niezbędnych pozwoleń na stronie www dedykowanej Zespołowi zamieszczono stosowną informację.